

O vyvozování závěrů (metodické okénko)

"Z toho vyplývá..." aneb o čem to ti mladí lidé tak zajímavě diskutují.

Autor:René Brinda

Poslední dobou se při hodnocení debaty - zejména v té části hodnocení, kde rozhodčí má debatérům ukázat cestu kudy a jak dále lépe - neustále opakuji. Jsem totiž svědkem stejné chyby opakované pořád a dokola. Cílem tohoto článku je na tuto chybu upozornit a jednou provždy ji tak vymazat z repertoiru debatérů.

Onou chybou je nevyvozování závěrů. Debatéři velmi poutavě hovoří a přou se, často však bohužel není rozhodčímu (a obávám se, že ani debatérům samotným) zcela jasné o čem že se přou a proč. Argumenty a zejména jejich vyvracení a rehabilitace totiž zůstávají jaksi viset ve vzduchu. Týmy nechávají na rozhodčím (oponentech) aby si řečené přebral jak mu/jí/jim libo. Něco je řečeno přičemž není zřejmé proč to bylo řečeno. Typickým důsledkem je potom jednak skutečnost, že se týmy nechávají často svést podružnostmi. (Do debatní historie již vstoupil spor o to, je-li lépe žít ve vepříně nebo na Sahaře, [teze se týkala využití jaderné energie] nejnověji jsem byl potom svědkem zapálené diskuse ve které se týmy snažily jeden druhý přesvědčit, že k držení pistole je/není třeba složit praktickou zkoušku v nakládání s touto. [Že došlo - aniž by si toho kdokoliv povšiml - k redukci původního pojmu "zbraň" na "pistole" je jen dalším důsledkem toho, že zcela zapadl argument "použít zbraň na ochranu majetku je ospravedlnitelné". Spor se nadále vedl o problematice zbraní {pistolí!} a podmínkách jejich držení. Otázka ospravedlnitelnosti použití zbraně {jakékoliv} na ochranu majetku zapomenuta.]). Dalším důsledkem absence jasných závěrů je potom skutečnost, že debatéři nechávají na rozhodčím, aby si jejich řeči přebral jak mu/jí libo. Rozhodování je i tak silně subjektivní. Tím, že necháváte na rozhodčím dobrat se toho, co jste to vlastně říkali jen sami přispíváte k další subjektivizaci rozhodnutí.

Srovnejte následující příklady: (Upraveny dle skutečně vyslechnuté debaty na tezi: "Ve školách v ČR by mělo být povinně zavedeno nošení školních uniforem.)

1. mluvčí af.: "Náš druhý argument zní: Dívky nosí minisukně a hluboké výstřihy a tím odpoutávají pozornost hochů..."

(Rozhodčí: No a co? Co tím chtěl básník říci? Spojitost s uniformami? Byla podpořena platnost teze?)

1. mluvčí negace k danému "argumentu": "Když dívky sedí vzadu, nemůžeme vidět výstřih..."

(Rozhodčí: Spojitost s tezí? S argumentem? Je to vyvracení anebo ne? Jako rozhodčí jsem zcela zmaten. Nemám tušení, jestli af. obhájila tezi, stejně tak ale nevím, jestli negace něco vyvrátila a pokud ano, tedy co to bylo co vyvrátila. To zase bude zážitek toto rozhodnout. Více než pravděpodobně bude verdikt nejednomyslný, protože mí kolegové jsou zmateni úplně stejně jako já a všech šest debatérů.)

Následovala a celou debatou se táhla velmi zajímavá diskuse o tom, zda je dívkám do výstřihu vidět sedí-li před, vedle či za hochy atd. Jako rozhodčí jsem potom v nezáviděníhodné pozici - musím si přebrat, co vlastně kdo řekl a přitom **nesmím domýšlet** co kdo říci chtěl. **Pomoc je přitom velmi jednoduchá!**

Jak by se totiž debata rozhodovala, **kdyby byly vyvozovány závěry!**

(Ne všichni - bohužel - znají význam zkratk P,V,D,Z: tyto znamenají Přednesení, Vysvětlení, Doložení a Závěr. V následujícím příkladu uvádím tři typy závěrů: ZA = Závěr ve vztahu k Argumentu, ZK = Závěr ve vztahu ke Kritériu a konečně ZT = Závěr ve vztahu k Tezi.)

Argumentace, která sleduje doporučenou strukturu (PVDZ) by mohla vypadat třeba takto:

1. mluvčí af.: "Náš druhý argument zní:

(P) Současný způsob odívání dívek vede k tomu, že se zhoršují studijní výsledky hochů.

(V,D) Dívky totiž nosí minisukně a hluboké výstřihy a tím odpoutávají pozornost hochů.. Tito namísto sledování výkladu učitele sledují lemy dívčích sukní.

(ZA) Tvrdíme tedy, že současný stav věcí vede k tomu, že studijní výsledky hochů se zhoršují.

(hle, mimo neobratně formulovaného tvrzení a chybějícího závěru chybělo také kritérium! Musel jsem si pro tento článek nějaké vymyslet, vzhledem k uvedenému argumentu by jím mohlo třeba být: chtějí "zlepšit studijní výsledky mládeže".)

(ZK) Chceme-li zlepšit studijní výsledky musíme zavést povinné nošení školních uniforem..

((ZT) Jak jsme uvedli, našim cílem je zlepšení studijních výsledků, proto tvrdíme, že: "ve školách v ČR by mělo být povinně zavedeno nošení školních uniforem.")

(Rozhodčí: vím, co chtějí říci a proč říkají to, co říkají - je mi jasná spojitost s tezí. Velmi snadno hodnotím zda se jim skutečně podařilo obhájit to, co tvrdí, že obhájili.)

Vyvracení, jak původně zaznělo, by potom mohlo vypadat třeba takto:

1. mluvčí negace:

(P,V,D) "Tvrdíme, že dívky sedávají vzadu. Proto jim hoši do výstřihů nemohou hledět a jejich pozornost tedy není současným odíváním dívek odpoutávána.

(ZA) Z toho vyvozujeme, že "současný způsob odívání dívek NEvede k tomu, že se zhoršují studijní výsledky hochů", zkráceně - váš argument neplatí.

(ZK) Jelikož váš argument neplatí, tvrdíme dále, že zavedením školních uniforem NEzlepšíte studijní výsledky hochů.

(ZT) Nepovažujeme tedy afirmativní stranou za obhájenou tezi, že "ve školách v ČR by mělo být povinně zavedeno nošení školních uniforem.")

(Rozhodčí: a je to - jedna strana řekla jasně Á, druhá strana stejně jasně řekla, že Á neplatí a co z toho vyplývá. Víím velmi přesně - neb znám Pravidla - kdo v této chvíli vyhrává. Těším se na další průběh debaty. Pokud bude debata pokračovat jak začala, bude výsledek jednomyslný - všichni tři rozhodčí budou vědět **co** mají rozhodovat. **Jak** potom máme v Pravidlech.)

Uvedený příklad je možná trochu kostrbatý. Není to jen mojí stylistickou neobratností. Příklad z reálné debaty měl demonstrovat skutečnost, že odpověď na nevyřčenou rozhodčího otázku "proč a o čem to ti mladí lidé tak zajímavě povídají" není jen v (chybějícím) závěru.

Proto Vám na školení uvádíme strukturu formálně správné argumentace P,V,D,Z, proto existuje "kritérium". Jde o několik málo jednoduchých zásad, které, pokud jsou dodrženy, dávají debatě směr, řád a smysl. Pokud například každý argument zakončíte závěrem (ZA) budu jako rozhodčí vědět, co jste mi chtěli říci (současně, budu-li chtít zjistit "váhu" vašeho argumentu, tuto velmi snadno ověřím, neboť se otáží: Skutečně daný závěr vyplývá z řečeného?) Pokud u každého závěru doložíte spojitost s tezí (ZT) (v případě, že máte kritérium i spojitost s kritériem (ZK)) potom na 99% budete mluvit k věci, současně já jako rozhodčí velmi snadno zjistím, zda k věci mluvíte či nikoliv.

Závěrem: Vyvozujte závěry!!! Slovní spojení typu: "a z toho vyplývá...", "a proto tvrdíme...", "proto..." "tedy platí, že..." dokáží v debatě zázraky!

Dobré debaty!
Váš R. Brinda

P.S. A ještě drobnost - pokud Váš soupeř závěry nevyvozuje, číňte tak v duchu za něj. Jde totiž o velmi jednoduchý test relevance řečeného k dané tezi. Tím, že si za soupeřova "tvrzení" v duchu dodáte: "a z toho vyplývá..." velmi často odhalíte, že z řečeného nevyplývá vůbec nic, případně, že vyplývá něco úplně jiného, než je tvrzeno že vyplývá, něco, co s ne/platností teze má pramálo společného. (Na př. otázka, zda k držení pistole je třeba testů zručnosti v argumentaci o ospravedlnitelnosti ochrany majetku se zbraní v ruce atp.) Jde tedy o velmi efektivní (i efektní) strategii!
